

ROADMAP

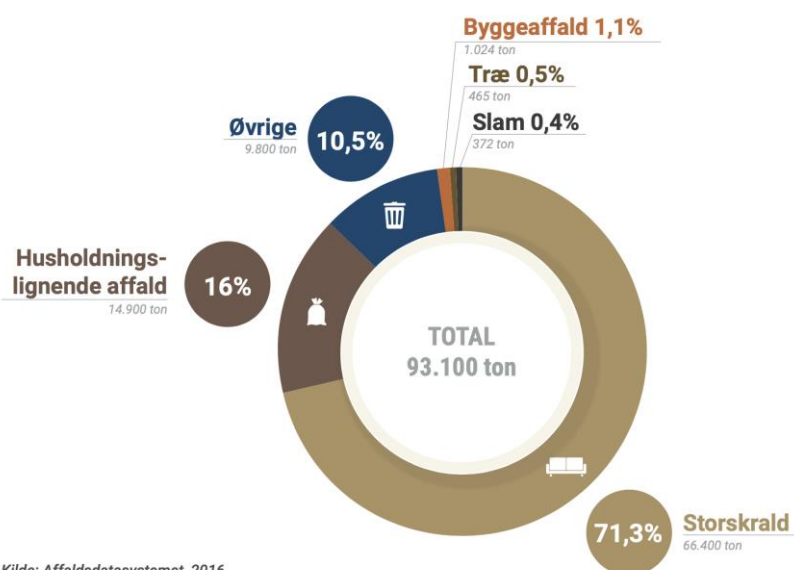
Datasporet

”Vejen til nationale let tilgængelige cirkulære data”

Ud fra materialestrømsanalysen ”Cirkulære muligheder i affaldssystemet – affaldsanalyse af Region Hovedstaden”, der er udarbejdet i forbindelse med projektet Affald og Ressourcer på Tværs, står det klart, at der trods rigtig meget detaljerede data på affaldsområdet, mangler data, der kan understøtte den cirkulære omstilling.

Datasporet anses i dette projekt for værende et systemisk hotspot, da det vil kræve en national ændring i måden vi indsamler og tilgængeliggøre data på i Danmark. Materialestrømsanalysen indeholder en aggregering og visualisering af de data, der har været mulige at indhente fra affaldsdatasystemet, Miljøstyrelsen, Dansk Producentansvarssystem (DPA), fra Danmarks Statistik, fra øvrige analyser og fra projektets parter. De tilgængelige data er visualiseret via Sankey-diagrammer, som på input-siden viser, at der delvist mangler tilgængelige data. Det har fx ikke været muligt at skaffe data over husholdningernes indkøb af produkter/materialer og ej heller over servicesektorens indkøb. Endelig springer det i øjnene, at der ikke er data over de sekundære ressourcer, der bruges i div. sektorer. På input siden savnes ligeledes data på indkøb af genbrugsprodukter. Ser man på de tilgængelige affaldsdata er disse, af naturlige årsager, opgjort i forhold til affaldslovgivning og målsætningerne på området, og kan derfor ikke anvendes til at understøtte cirkulære forretninger. Eksempelvis forekommer kategorien forbrændingseget affald, hvilket er en kategori, der stammer fra forbuddet om at deponere forbrændingseget affald. Ser man nærmere på, hvad denne mængde dækker over, kan man i affaldsdatasystemet se, at langt den største del kommer fra storskraldsordninger (se figur 10 fra analysen nedenfor), hvilket gør disse data til rene affaldsdata fremfor cirkulære data, da det ikke er muligt at se materialetyperne, men blot se, at disse mængder er indsamlet via storskraldsordninger og sendt til forbrænding.

Figur 10: Opdeling af forbrændingseget affald.

Kilde: Affaldsdatasystemet, 2016

På samme vis har vi kategorien bygge-og anlægsaffald, som heller ikke fortæller andet end, at affaldet er genereret i forbindelse med byggeri eller anlægsarbejder, og at 85 procent er kørt til genanvendelse. Det således ikke muligt at få indblik i, hvad materialerne er genanvendt til. Dette gør sig gældende for alt det affald, der registreres i systemet til genanvendelse. I et breakdown af hele kategorien genanvendelse ses, at den største underkategori herunder er genanvendelse af uorganiske materialer, hvilket ikke giver de store muligheder for at udvikle nye cirkulære forretningsmodeller på baggrund af disse data. Endelig mangler der kategorien forberedelse med henblik på genbrug. I forbindelse med implementeringen af det nye affaldsdirektiv skal genanvendelsen fremover opgøres som reel genanvendelse, hvilket kan give mulighed for forbedret data, da disse opgørelser vil være mere præcise, da evt. tab i processerne vil være trukket fra samtidig med, at målepunktet for nogle affaldsfraktioner vil være flyttet fra i dag at være opgjort i den mængde, der er ankommet til et forsoringsanlæg til i fremtiden at være opgjort i den mængde, der kører videre til selve genanvendelses anlægget. Dette kan betyde, at det bliver nemmere at aflæse, hvor de genanvendte ressourcer befinder sig.

Trods affaldsdatasystemets begrænsninger, placerer det dog Danmark i en enestående position foran næsten alle andre lande, idet det er helt unikt at have en centraliseret og så komplet affaldsdatabase.

Materialestrømsanalysen giver et godt billede af, hvor "kæden hopper af" når det gælder anvendelsen af disse data i en cirkulær kontekst og har således været en god "øjenåbner" for partnerne i projektet.

Visionen

Visionen for det cirkulære dataspor er, på baggrund af arbejdet i arbejdsgruppen følgende:

- Danmark skal stå i spidsen for en smart cirkulær omstilling.
- Der bygges en CØ-databank, der er simpel, der bygger på offentlige tilgængelige data, der er relevant for alle aktører og ikke mindst giver værdi for alle.

Hvad skal der til?

For at opnå dette er det nødvendigt at:

- Affaldsdatasystemet moderniseres, så de indrapporterede data er opgjort i cirkulære opgørelseskategorierne
- Der skal tænkes mere i materialer og i typer af genanvendelse. Det skal være tydeligt, hvor affaldet fx er blevet genanvendt, så de sekundære ressourcer kan blive synlige og tilgængelige.
- Affaldsdata gøres mere tilgængelige, så det kan bruges til at generere nye indsigter for virksomheder om potentialer for affaldsreduktion, reparation, redesign, bedre genanvendelse og fx cirkulære partnerskaber/symbioser.

- Datasystemet udbygges, så det rummer data over affald, der er blevet forberedt med henblik på genbrug.
- Data for genbrug oparbejdes uden for affaldsdatasystemet, da dette ikke er affald, men det skal opgøres hvor stor en andel af indkøb i div. sektorer, der består af genbrug.
- Alle CØ-data skal være let tilgængelige for alle aktører i de div. materiale-kredsløb.
- Gennemsnitstal for CO2 og andre miljøeffekter fra ressourceforbrug, genbrug og genanvendelse tilkøbes databanken.

Initiativ 1: Vidensopbygning

Materialestrømsanalysen udarbejdet under dette projekt giver et godt indblik i, hvor videnhullerne i for en cirkulær økonomi rent datamæssigt er. Det anbefales, at der med udgangspunkt i analysen:

- Skabes et overblik over de værktøjer, der i dag findes til at vurdere, hvor cirkulær en virksomhed, en kommune eller et land er.
- Der skal skabes et mere systematisk overblik over alle datakilder vi allerede har til rådighed i dag.
- Der opbygges en tilgængelig portal, hvor der er et tilgængeligt overblik over værktøjer og datakilder.

Initiativ 2: Opbygge en cirkulær databank

I projektet er der blevet peget på ønsket om at opbygge en national cirkulær databank. Initiativet er nationalt, da det kræver en omstilling af den måde vi indsamler og opgøre data. Sideløbende med dette projekt er der etableret et cirkulært dataprojekt mellem Miljøstyrelsen, KL og Danmarks Miljøportal, som netop har til hensigt at opbygge denne nationale databank for cirkulær økonomi. Dette projekt anbefaler, at:

- Denne opbygges, så den understøtter industrielle symbioser og CØ-omstilling generelt.
- Det sikres at databanken er relevant for SMV'er, da det er dem vi har flest af i Danmark.
- Databanken skal gøre det muligt at følge produkter og materialer igennem hele kredsløbet, også når de bliver til affald.

Cirkulære forretningsmodeller kræver ressourcebanker, hvor der skabes en eller flere online markedspladser - udviklingen af disse vil blive understøttet af den nationale databank.

Initiativ 3: En cirkulær gap-rapport for Region Hovedstaden

Flere lande og byer får i disse år udviklet det, der kaldes en cirkulær gap-rapport, der giver bud på hvor cirkulær et land, region eller by er fx har Norge fået udarbejdet en gap-rapport, der anslår at Norge ligger under det globale gennemsnit på 8.6% det anslår nemlig at 97,6% af de materialer der anvendes, i den norske økonomi aldrig bliver genanvendt i den norske økonomi. At få udarbejdet en gap-rapport for Region Hovedstaden vil være et naturligt og givtigt næste skridt for den allerede udarbejdede materialestrømsanalyse. Udover at udgøre en indikator for, hvor cirkulær Region Hovedstaden er vil den også have til formål at:

- Understøtte udviklingen af den nationale databank, da man systematisk vil få et overblik over hvilke data der mangler eller skal forbedres.
- Bidrage til at skabe retning og overblik over materialerne, der bliver brugt i økonomien.

Der lægges op til, at Region Hovedstaden faciliterer en arbejdsgruppe, der kan byde ind med data. Det optimale vil, på sigt, være at finde midlerne til at få lavet en national rapport. Endeligt lægges der op til, at Danmark deltager i den internationale data-alliance: <https://www.circularity-gap.world/data-alliance>

Initiativ 4: Hvilke data har virksomheder, der ønsker en CØ-omstilling brug for?

For at sikre, at den nationale CØ-databank udvikles til gavn for alle virksomheder skal udviklingen bygge på cases fra den "virkelige" verden. Det foreslås, at:

- Der arbejdes videre på projektet Bæredygtig Bundline 2.0 ud fra en datavinkel. I Bæredygtig Bundlinje 2.0 har syv kommuner, tre vidensinstitutioner, tre brancheorganisationer og to energirådgivere sammen hjulpet en lang række små og mellemstore virksomheder i Region Hovedstaden med at udvikle grønne og cirkulære forretningsmodeller. Disse cases kan ses her hos Gate21: <https://www.gate21.dk/baeredygtig-bundlinje-2/casebank/>

Cirkulære forretningsmodeller bygger på nye samarbejder i værdikæderne, der er derfor brug for at undersøge databehovet i denne type samarbejder. Det er vigtigt, at der ses på forskellige virksomhedstyper for at komme nærmere ind på deres behov for data, herunder særligt de cirkulære forretningsmodeller. I Hovedstaden fylder servicesektoren meget, hvilket kunne tale for at begynde med denne.

Initiativ 5: En årlig CØ-rapport til virksomheder:

Når vi ved mere om virksomhedernes behov for data, skal der udarbejdes en årlig rapport til alle virksomheder, hvor bl.a. deres affaldsdata fremgår samt øvrige CØ-data. Af rapporten skal miljøeffekterne, såsom klimaeffekterne være estimeret. Formålet er at motivere virksomhederne til omstilling samt at gøre passive data aktive og skabe en interesse for at indrapporterer data med bedre kvalitet.

Initiativ 6: Data på genbrug og forberedelse med henblik på genbrug.

Forberedelse med henblik på genbrug skal fremadrettet indrapporteres i affaldsdatasystemet, men mange virksomheder opfatter ikke sig selv som værende omfattet af reglerne for indrapportering (Jf. MST-rapport, der er en kortlægning af aktører for dette felt i Danmark: <https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2020/01/978-87-7038-158-1.pdf>).

Dette betyder, at der et stort behov for at informere disse virksomheder om reglerne og såvel fordelen ved i fremtiden at indrapportere til systemet.

Der er ikke pt. et krav om at indrapportere direkte genbrug, men dette anses for et vigtigt initiativ, da alt hvad man måler på har en tendens til at få opmærksomhed. Der knytter sig ligeledes et kommende EU-krav til dette initiativ. I dette projekt er der gennemført en

spørgeskemaundersøgelse, blandt borgere i udvalgte kommuner, der giver et indblik i, hvor mange, der køber og sæler til genbrug, herunder også, hvorfor og hvorfor ikke. Det foreslås at:

- Denne type spørgeskemaundersøgelser udarbejdes af Danmarks Statistik årligt, så udviklingen kan monitoreres.
- Der udarbejdes et levetidsbarometeret og reparationsindek.
- Det er vigtigt, at der i den nationale databank indarbejdes miljøeffektdata, der knytter sig til virksomhedernes køb og salg af genbrug.
- Det er vigtigt, at der ikke kun tales om antal tons genbrugte produkter, som det lægges op til på EU-plan.

Kontakt info